

همسران رسول خدا (صلی الله علیه و آله) ، مادران امت اسلامی

www.taqrir.ir

همسران رسول خدا (صلی الله علیه و آله) ، مادران امت اسلامی

احمد علی رضائی اسدآبادی [1]

مقدمه

خداوند متعال در قرآن کریم برای همسران رسول خدا (صلی الله علیه و آله) جایگاه ویژه و تکالیف بسیار بزرگی قرار داده است؛ همانطور که خداوند متعال درباره جایگاه ویژه حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) می فرماید: « مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ » ؛ حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) ، مانند شما مردهای معمولی نیست، بلکه فرستاده خداوند متعال و ختم کننده پیامبران الهی است. [2] همانطور هم درباره جایگاه ویژه همسران رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نیز می فرماید: « يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ » ؛ ای همسران رسول خدا (صلی الله علیه و آله) ، مانند زن های

معمولی نیستید [بلکه بر آنها برتری دارید] ». همچنین خداوند متعال، همسران پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) را مادران امت اسلامی معرفی می فرمایند: « الذَّيْبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ؛ رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بر مؤمنین ولایت دارند و همسران ایشان نیز مادران مؤمنین و مؤمنات هستند».[31]

خداوند متعال تکالیف بسیار سنگینی بر عهده همسران رسول خدا (صلی الله علیه و آله) قرار داده است که عبارتست از اینکه: الف) آنها، حق ندارند دنیا طلب باشند؛ « يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنْتَهُمَا فَعَٰلَيْنَّ أُمَّتِي عَدُوًّا وَإِن كُنْتُنَّ تُرِيدْنَ مَرْحَمًا مِّمِّيًّا ؛ ای رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به همسرانت بگو: اگر قصد دارید دنیا طلب بشوید و دنبال زخارف دنیوی بروید، پس بیایید تا متاع دنیا را به شما داده و شما را طلاق بدهم».[41] ب) آنها، باید در برخورد با نامحرم ها، با وقار باشند؛ « يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ السَّادِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ؛ ای همسران پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) ، شما مانند زنهای معمولی نیستید، اگر با تقوا هستید در برخورد با مردهای نامحرم با صدای نازکی شده صحبت نکنید بلکه به عادی صحبت کنید؛ زیرا کسانی که دلهای مریض دارند، در شما طمع می کنند».[51] ج) آنها، باید در خانه بمانند و خانه داری کنند و از خداوند متعال و رسول خدا (صلی الله علیه و آله) اطاعت کنند و نماز را برپا دارند و زکات اموالشان را بپردازند، نه اینکه مانند زنهای دوران جاهلیت (دوران پیش از اسلام)، زینت کنند و قَرْنِ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ».[61] د) آنها نیز مانند سایر زنان با ایمان، مأمور به پوشیدن پوشش اسلامی هستند؛ « يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ؛ یا رسول الله (صلی الله علیه و آله) به همسران و دخترانت و زنهای با ایمان بگو: روسری و چادر بپوشند تا به عفاف و پاکدامنی شناخته شوند و مورد آزار مردهای بی تقوا و مریض واقع نشوند».[71] ذ) همچنین خداوند متعال خطاب همسران گرامی رسول خدا (صلی الله علیه و آله) می فرمایند: پاداش اعمال نیک شما و عذاب گناهان شما، دو برابر زنهای معمولی است؛ « يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ؛ ای همسران رسول خدا (صلی الله علیه و آله) اگر مرتکب گناهی آشکار شوید، عذاب شما، دو برابر زنهای معمولی خواهد بود * وَ مَن يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهِنَّ أَجْرَهُنَّ مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ؛ ای همسران

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) هر کدام از شما که مطیع خداوند متعال و رسولش باشد و عمل صالح انجام دهد، پاداش او، دو برابر [پاداش زنهاى معمولی] خواهد بود و برای او روزی کریمانه ای آماده کرده ایم.» [8]

جایگاه حضرت خدیجه (سلام الله علیها) در احادیث فریقین

جایگاه و منزلت حضرت خدیجه کبری (سلام الله علیها) در احادیث فریقین، جایگاهی است ممتاز، که به جهت معرفی اجمالی شخصیت والای ایشان، برخی از این احادیث اشاره می گردد.

الف) خدیجه کبری (سلام الله علیها)، اولین زنی است که اسلام را قبول کرده است؛ ابوعیسی ترمذی در سنن ترمذی: «عن ابن عباس قال: أوَّسَلُ مَنْ أَسْلَمَ مِنَ النِّسَاءِ خَدِيجَةُ» [9] علامه محمدباقر مجلسی در بحار الأنوار: «عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَانَ عَبَّاسٍ يَقُولُ: أوَّسَلُ مَنْ أَمَنَ بِرَسُولِ اللَّهِ (صلی الله علیه و آله) مِنَ الرَّجَالِ عَلَيَّ (عليه السلام) وَمِنَ النِّسَاءِ خَدِيجَةُ (عليها السلام)» [10]

ب) خدیجه کبری (سلام الله علیها)، اولین زنی که با رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نماز خوانده است؛ «عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أوَّسَلَ مَنْ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صلی الله علیه و آله) بَعْدَ خَدِيجَةَ (سلام الله علیها) عَلَيَّ (عليه السلام)» [11]

ج) خدیجه کبری (سلام الله علیها)، بهترین زنان اهل بهشت است؛ «عن عبد الله بن جعفر، قال: سمعت علي بن أبي طالب، يقول: سمعت رسول الله (صلی الله علیه و آله) وسلم يقول: خيرُ نساءها [خير نساء الجنة] خديجة بنت خويلد ...» [12]

د) خدیجه کبری (سلام الله علیها)، تنها زنی است که خداوند متعال به واسطه حضرت جبرئیل علیه السلام بر او سلام کرده است؛ «عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَتَى جِبْرِيْلُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذِهِ خَدِيجَةُ قَدْ أَتَتْ مَعَهَا إِزْنَاءُ فِيهِ إِدَامٌ، أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ، فَلَمَّا ذَا هِيَ أَتَتْكَ فَأَقْرَأُ عَلَيْهَا السَّلَامَ مِنْ رَبِّهَا وَمِنِّْي وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لَا صَخَبَ فِيهِ، وَلَا نَصَبَ» [13]

(ذ) خدیجه کبری (سلام الله علیها) ، تنها زنی که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بسیار به یاد ایشان بوده و بسیار از ایشان یاد می کرده اند؛ « عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، قَالَتْ : مَا غُرْتُ عَلِيَّ أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، مَا غُرْتُ عَلِيَّ خَدِيجَةَ ، وَمَا رَأَيْتُهَا ، وَلَكِنْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَكْثُرُ ذِكْرَهَا ... فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ : كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا أَمْرًا إِلَّا خَدِيجَةُ ؟ فَيَقُولُ [النبي صلى الله عليه وآله] : « إِنَّ نِسَاءَهَا كَانَتْ ، وَكَانَتْ ، وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ » . [14]

(ر) خدیجه کبری (سلام الله علیها) ، محبوبه و معشوقه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) ؛ « عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : مَا غُرْتُ عَلِيَّ نِسَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، إِلَّا عَلِيَّ خَدِيجَةَ وَ إِنْ نَبِي لَمْ أُدْرِكْهَا ، قَالَتْ : وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَبَحَ الشَّاةَ ، فَيَقُولُ : « أَرْسَلُوا بِهَا إِلَيَّ أَصْدِقَاءَ خَدِيجَةَ » . قَالَتْ [عائشة] : فَأَغْضِبْتُهُ يَوْمًا ، فَقُلْتُ : خَدِيجَةَ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : « إِنْ نَبِي قَدِ رُزِقْتُ حُبَّهَا » . [15]

(ز) خدیجه کبری (سلام الله علیها) ، تنها زنی است که در زمان زنده بودنش، رسول خدا (صلی الله علیه و آله) ، با هیچ زن دیگری ازدواج نکرد؛ « عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : « لَمْ يَتَزَوَّجِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلِيَّ خَدِيجَةَ حَتَّى مَاتَتْ » . [16]

فهرست منابع

* قرآن مجید.

- ابن بابویه، محمد بن علی؛ « الخصال »، چاپ اول، قم، 1362 ش.

- بخاری، محمد بن اسماعیل؛ « صحیح البخاری »، چاپ اول، محقق: محمد زهیر بن ناصر الناصر، ناشر: دار طوق النجاة، بی جا، 1422 هـ.

- ترمذی، محمد، سنن الترمذی، تحقیق: بشار عواد معروف، دار الغرب الإسلامی، بیروت، 1998 م.

- شريف الرضي، محمد بن حسين، نهج البلاغة (للصحي صالح) - قم، چاپ: اول، 1414 ق.
- كليني، محمد بن يعقوب، الكافي (ط - الإسلامية) - تهران، چاپ: چهارم، 1407 ق.
- مجلسي، محمد باقر بن محمد تقى، بحار الأنوار (ط - بيروت) - بيروت، چاپ: دوم، 1403 ق.
- نسائى، احمد بن شعيب؛ « السنن الكبرى»، چاپ اول، محقق: شعيب الأرنؤوط، ناشر: مؤسسة الرسالة - بيروت، 1421 هـ .
- نيشابورى، مسلم، صحيح مسلم، تحقيق: محمد فؤاد عبد الباقي، دار إحياء التراث العربى، بيروت، بى تا .

[1] سطح چهار کلام اسلامى با گرايش نقد وها بيت : com.gmail@kordestan.mnvf

[2]سوره احزاب، آيه ٤٠ .

[3] سوره احزاب، آيه ٦ .

[4] سوره احزاب ، آيه ٢٨.

[5] سوره احزاب، آيه ٣٢ .

[6]سوره احزاب، آيه ٣٣.

[7]سوره احزاب ، آيه ٥٩.

[8]سوره احزاب، آيه ٣٠ و ٣١.

[9]ترمذى، ابوعيسى؛ « سنن الترمذى»، ج٦، ص ٩١، ح ٣٧٣٤.

[110] مجلسی، علامه محمد باقر؛ « بحار الأنوار (ط - بيروت) »، ج16 ، ص2-1 ، ح 2 .

[111] مجلسی، علامه محمد باقر؛ « بحار الأنوار (ط - بيروت) »؛ ج16 ؛ ص7، ح 12 .

[112] بخاری، محمد بن اسماعیل؛ « صحیح البخاری»، ج4، ص 164، ح 3432 و ج5، ص38، ح 3815 .
نیشابوری، مسلم؛ « صحیح مسلم»، ج4، ص 1886، ح 2430 . ترمذی، ابو عیسی؛ « سنن الترمذی»، ج6، ص 185، ح 3877 . نسائی، احمد بن شعیب؛ « السنن الكبرى»، ج7، ص 388، ح 8297 . ابن بابویه، محمد بن علی؛ « الخصال »، ج1، ص205-207 ، ح 22 و 23 . مجلسی، علامه محمد باقر؛ « بحار الأنوار (ط - بيروت) »، ج8 ، ص178، ح 133 .

[113] بخاری ، محمد بن اسماعیل؛ « صحیح البخاری»، ج5، ص 34، ح 3820 و ج9 ، ص 144، ح 7497 .
نسائی، احمد بن شعیب؛ « السنن الكبرى»، ج7، ص 390، ح 8301 .

[114] بخاری، محمد بن اسماعیل؛ « صحیح البخاری»، ج 5 ، ص 38 ، ح 3818 و ج9، ص 141، ح 7484 .
نیشابوری، مسلم؛ « صحیح مسلم»، ج 4، ص 1889، ح 2435 .

[115] نیشابوری، مسلم؛ « صحیح مسلم»، ج4، ص 1818، ح 2435، باب فضائل خدیجة ام المؤمنین (سلام ا علیها) .

[116] نیشابوری، مسلم؛ « صحیح مسلم»، ج4، ص 1889، ح 2436، باب فضائل خدیجة ام المؤمنین (سلام ا علیها) .
علیها) . کلینی، محمد بن یعقوب؛ « الکافی (ط - الاسلامیة) » ، ج 5 ، ص 391، ح 6 ، کتاب النکاح .